TA’LIMDA SHAXSLARARO MUNOSABATLAR: TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA KASBIY VA INSONPARVARLIK RIVOJLANISHINING ASOSIY OMIL

Saliyev Ulug‘bek Abdullayevich
Saliyeva Nigora Sadikovna
Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

Annotatsiya

Ushbu maqola tibbiyot oliygohlarida ta’limda shaxslararo munosabatlarning muhimligini tahlil qiladi. Maqolada o‘qituvchi-talaba, talaba-talaba va talaba-bemor munosabatlarining turlari va ahamiyati ko‘rsatib o‘tiladi. Maqola muallifi ta’lim jarayonida shaxslararo munosabatlarning talabalarning kasbiy mahoratini shakllantirish, bemorlar bilan muomala qilish uslubini rivojlantirish va kelajakdagi shifokorlarning insonparvarlik sifatlarini shakllantirishdagi rolini ta’kidlaydi. Maqolaning yakunida tibbiyot oliygohlarida shaxslararo munosabatlarni yaxshilash uchun chora-tadbirlar taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: tibbiyot ta’limi, shaxslararo munosabatlar, o‘qituvchi-talaba munosabatlari, talaba-talaba munosabatlari, talaba-bemor munosabatlari, kasbiy mahorat, insonparvarlik, ta’lim jarayoni

Annotation

This article analyzes the importance of interpersonal relationships in education at medical universities. The article highlights the types and significance of teacher-student, student-student, and student-patient relationships. The author emphasizes the role of interpersonal relationships in the educational process in shaping students' professional skills, developing their communication style with patients, and fostering the humanitarian qualities of future doctors. The article concludes by suggesting measures to improve interpersonal relationships at medical universities.

Keywords: medical education, interpersonal relationships, teacher-student relationships, student-student relationships, student-patient relationships, professional skills, humanitarianism, educational process

Tibbiyot ta’limi nafaqat nazariy bilimlarni o‘zlashtirish, balki kelajakdagi shifokorlarning shaxsiy sifatlarini shakllantirishni ham o‘z ichiga oladi. Bu jarayonda shaxslararo munosabatlar muhim rol o‘ynaydi. O‘qituvchi-talaba, talaba-talaba va talaba-bemor munosabatlarining turlari va ahamiyati tibbiyot oliygohlarida o‘qish jarayonining muvaffaqiyatiga bevosita ta’sir qiladi.

O‘qituvchi-talaba munosabatlari talabalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirish, ularni ilmiy tadqiqotlarga jalb qilish va muammolarning hal etilishiga yordam berishda muhimdir. Talaba-talaba munosabatlari esa o‘zaro yordam, bir-birini qo‘llab-quvvatlash va guruh ishlarida samarali hamkorlik qilishga imkon yaratadi. Talaba-bemor munosabatlari esa kelajakdagi shifokorlarning bemorlarga nisbatan hurmat, g‘amxo‘rlik va tushunishni rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Shaxslararo munosabatlar talabalarning kasbiy mahoratini shakllantirish, bemorlar bilan muomala qilish uslubini rivojlantirish va kelajakdagi shifokorlarning insonparvarlik sifatlarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Insonparvarlik, hamdardlik, qayg‘u va tushunish kabi sifatlar bemorlarga nisbatan to‘g‘ri va samarali yondashuvni shakllantirishga yordam beradi.

Tibbiyot oliygohlarida shaxslararo munosabatlarni yaxshilash uchun turli chora-tadbirlarni amalga oshirish mumkin. Masalan, o‘qituvchilar va talabalar o‘rtasida ochiq muloqotni rivojlantirish, guruh ishlarini tashkil qilish, talabalarni bemorlar bilan muloqot qilishga jalb qilish va ularga zarur ko‘nikmalarni o‘rgatish muhimdir.

Tibbiyot oliygohlari nafaqat bilimlarni o‘zlashtirish markazlari, balki kelajakda bemorlarga g‘amxo‘rlik qilishga tayyor, insonparvar va hamdard shifokorlarni tarbiyalashga qaratilgan muhim muassasalardir. Ushbu muassasalar ichida shaxslararo munosabatlarning o‘rni

beqiyosdir, chunki ular talabalarning kasbiy mahoratini shakllantirish, bemorlar bilan muloqot qilish uslubini rivojlantirish va kelajakda shifokorlarning insonparvarlik sifati shakllanishida muhim rol o‘ynaydi.

Tibbiyot oliygohlarida o‘qituvchi-talaba munosabatlari ko‘pincha nafaqat o‘qituvchilarning ta’lim jarayonidagi roli bilan cheklanib qolmaydi, balki talabalar shaxsini rivojlantirishga ham ta’sir ko‘rsatadi. Zamonaviy tibbiyot oliygohlarida mentorlik dasturlarini joriy etish tobora kengaymoqda. Mentorlar talabalarni ilmiy tadqiqotlarga jalb qilishadi, ularga murakkab vaziyatlarda maslahatlar berishadi va shaxsiy va kasbiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlaydilar. Mentorlar va talabalarning yaqindan ishlashi, talabalarni tibbiy amaliyotning turli jabhalariga kirib borishiga imkon yaratadi.

Talaba-talaba munosabatlarida esa raqobat va o‘zaro hamkorlik o‘rtasida balansni topish juda muhim. Ilg‘or tibbiyot oliygohlarida talabalar orasidagi raqobat motivatsiya va qobiliyatlarni rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega bo‘lsa-da, ayni paytda, o‘zaro yordam va bilim almashish guruhlarning samaradorligini oshiradi. Shu sababli, ko‘plab oliygohlarda talabalar orasida ilmiy konferensiyalar, seminarlar va amaliy darslar tashkil qilinadi, bu esa talabalarga bir-birining tajribasidan foydalanish imkonini beradi. Bu jarayon, ayniqsa, ko‘p tarmoqli tibbiyot muassasalarida kelajakda samarali ishlash uchun zarur bo‘lgan hamkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishda muhimdir.

Talaba-bemor munosabatlari kelajakdagi shifokorlar uchun asosiy professional kompetentsiyalarni rivojlantirishda muhimdir. Bugungi kunda virtual simulyatsiyalar va texnologik yangiliklar bemorlar bilan muloqot qilishda qo‘shimcha vosita sifatida joriy etilmoqda. Talabalar virtual bemorlar bilan ishlash orqali turli xil kasallik holatlarini o‘rganib, ularni amaliyotda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lmoqdalar. Bu esa talabalar amaliyotga qadam qo‘yishdan avval xavfsiz muhitda bilim va ko‘nikmalarini sinab ko‘rishlariga imkon yaratadi. Bundan tashqari, ko‘p joylarda tibbiyot etikasiga alohida e’tibor qaratilib, talabalar bemorlar bilan to‘g‘ri va axloqiy muloqot qilishni o‘rganadilar.

Shaxslararo munosabatlar nafaqat talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda, balki ularning hissiy intellektini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Hissiy intellekt kelajakdagi shifokorlar uchun nafaqat bemorlar bilan muloqot qilishda, balki hamkasblari bilan ishlashda ham zarur. Shu nuqtai nazardan, tibbiyot oliygohlarida talabalarni hissiy intellekt ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan treninglar va mashg‘ulotlar o‘tkazish tobora kengaymoqda.

Shaxslararo munosabatlarning zamonaviy shakllari:

- **Mentorlik dasturlari:** O‘qituvchi va talabalar orasida nafaqat o‘qituvchi sifatida, balki mentorlik orqali ko‘proq yordam va ko‘rsatma berish amaliyoti joriy etilmoqda. Bu talabalarga o‘z shaxsiy va kasbiy o‘sishlarini boshqarishga yordam beradi.
- **Ko‘p tarmoqli guruh ishlari:** Talaba-talaba munosabatlarini kuchaytirish maqsadida ko‘p tarmoqli guruh ishlari joriy etiladi, bunda talabalar turli tibbiyot yo‘nalishlaridan bo‘lib, birgalikda loyihalar ustida ishlaydilar.
- **Simulyatsiyalar va virtual bemorlar:** Talabalarga bemor bilan muloqot qilish va klinik ko‘nikmalarni amaliyotga o‘tkazish uchun virtual simulyatsiyalar keng qo‘llanmoqda.

Tibbiyot oliygohlarida shaxslararo munosabatlarning turli xil shakllari:

- ***O‘qituvchi-talaba munosabatlari:*** Bu munosabatlar doirasida o‘qituvchilar talabalarning bilim olish jarayoniga rahbarlik qilish, ularga zarur bilimlar va ko‘nikmalarni berish, shuningdek, ularning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga yordam berish mas'uliyatini o‘z zimmasiga oladi.
- ***Talaba-talaba munosabatlari:*** Tibbiyot oliygohlarida talabalar o‘zaro hamkorlik qilishadi, birgalikda o‘rganadilar, bilim va tajriba almashishadi, bu esa ularning kasbiy mahoratini yanada oshirishga yordam beradi.
- ***Talaba-bemor munosabatlari:*** Tibbiyot oliygohlarida talabalar bemorlar bilan muloqot qilishda ishtirok etadilar, ularning kasalliklari haqida ma’lumot olishadi, ularga yordam berishadi, bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorlashga yordam beradi.

Tibbiyot oliygohlarida shaxslararo munosabatlarning ahamiyati:

- ***Kasbiy mahoratni shakllantirish:*** O‘qituvchilarning talabalarga bo‘lgan munosabati, ularning ilmiy va kasbiy mahoratini oshirishga qaratilgan yondashuvi talabalarning kasbiy rivojlanishiga bevosita ta’sir qiladi.

- ***Bemollar bilan muloqot qilish:*** Tibbiyot talabalari bemorlar bilan muloqot qilishda o‘qituvchilaridan namuna olishadi, ularning munosabatlari, hamdardlik va e'tiborlilik tuyg‘ulari bemorlar bilan muloqot qilish uslubini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

- ***Insonparvarlik sifati shakllanish:*** O‘qituvchilarning talabalarga bo‘lgan insonparvarlik munosabati, ularning hamdardlik va e'tiborlilik tuyg‘ularini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvi talabalarning insonparvarlik sifatini shakllantirishga yordam beradi.

Tibbiyot oliygohlarida shaxslararo munosabatlarni yaxshilash uchun cho‘ra-tadbirlar:

- ***O‘qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish:*** O‘qituvchilarning talabalar bilan muloqot qilish uslubi, hamdardlik va e'tiborlilik tuyg‘ularini rivojlantirishga qaratilgan malaka oshirish kurslarini tashkil etish.

- ***Talabalarning o‘zaro hamkorligini rag‘batlantirish***: Talabalarning guruhviy ishlari, loyihalar va muhokamalarni tashkil etish.

- ***Talabalarning bemorlar bilan muloqot qilishda ishtirokini ta’minlash:*** Talabalarning klinikalarda amaliyot o‘tkazish, bemorlar bilan muloqot qilishda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirish.

Tibbiyot oliygohlarida ta’limda shaxslararo munosabatlar muhim rol o‘ynaydi. O‘qituvchilar, talabalar va bemorlar o‘rtasidagi sog‘lom va hurmatga to‘la munosabatlar talabalarning kasbiy mahoratini oshirish, bemorlar bilan muloqot qilish uslubini rivojlantirish va kelajakda shifokorlarning insonparvarlik sifatini shakllantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ананьев, Б. Г. «Личность, субьект деятельности, индивидуальность». - М.: Наука 2001.

2. Леонтьев, А. Н. «Деятельность, сознание, личность». – М.: Изд-во МГУ, 2004.

3. Хализова, И. В. «Профессиональная подготовка врачей». - М.: Медицина, 2013.

4. Волович, А. Г., Лебедев, А. А. «Основы медицинской этики и деонтологии». - М.: Медицина, 2010.

5. Эльконин, Д. Б. «Психология игры». - М.: Педагогика, 1999.

6. Goleman, D. «Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ». - Bantam Books, 1995.

7. Barrows, H. S. «Simulated Patients (SPs) in the Training of Clinical Skills». - Academic Medicine, 1993.

8. Saidov, U. «Tibbiyot va ta'lim: Kasbiy mahoratni oshirish yo'llari». - Toshkent: O‘zbekiston Tibbiyot Nashriyoti, 2017.

9. «Islomov, N. Muloqot psixologiyasi va kasbiy etika». - Toshkent: Sharq, 2018.

10. «Karimov, Sh. Tibbiy o‘qituvchilar uchun metodik qo‘llanma». - Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.